

Tekstila šķirošanas kultūra pieaug

→ 1. lpp.

Eiropas Padomes direktīva noteic, ka Eiropas Savienības dalībvalstīm tekstila dalītās vākšanas sistēma jāizveido līdz 2025. gadam. Latvija apņēmusies tekstila šķirošanu valstiskā mērogā sākt jau šogad. Lai ieceri īstenotu, nepieciešams pieņemt grozījumus normatīvajos aktos, kas noteiktu prasības tekstilizstrādājumu apsaimniekošanai. Kamēr vieni mācīsies mīt pedāļus, citi jau brauks ar labi ieeļļotu divriteni — Aizkrauklē pirmos tekstila šķirošanai paredzētos konteinerus izvietoja pirms pusotra gada. Cilvēki jau apguvuši un izkopusi šķirošanas kultūru.

GINTAS GRINCĒVIČAS
TEKSTS UN FOTO

Samazina sadzīves atkritumu daudzumu

Aizkraukles novadā konteineri tekstila šķirošanai novietoti vien Aizkraukles pilsētā un pagastā. 2021. gada maijā novietoja pirmos divus sarkanos konteinerus, laika gaitā to skaits pieauga līdz četriem (viens ir pagastā). Šogad pilsētā plānots uzstādīt vēl vienu. Šajā laikā pilnveidojušās cilvēkus prasmes šķirot tekstilu. "Cilvēki kļuvuši rūpīgāki, saprot, ka visas lupatas nav šķirojams materiāls, ko vēl var izmantot," teic Zemgus Vītolinš, "Aizkraukles KUK" vadītājs.

Aizkrauklē uzstādītajos tekstila konteineros ik mēnesi nonāk aptuveni tonna materiāla. Apģērba šķirošana pozitīvi atsaukusies uz sadzīves atkritumu konteineriem — tie paliek vieglāki, kas šogad krietni palīdzēja samazināt izmaksu celšanu — pakalpojuma izmaksas pieauga tikai par 3%. "Ja patērētājiem

būtu jāmaksā kaut vai tikai nodokļa pieauguma daļa, tad izmaksas pieaugtu par 6,5%. Atkritumu šķirošana noamortizējusi ne tikai nodokļa pieaugumu, bet arī degvielas patēriņu un administrācijas izmaksu pieaugumu. Tekstilam nonākot sadzīves atkritumu konteinerā, tas var kļūt slapjš, līdz ar to arī smags. Tonna tekstila konteinerā materiāla sadzīves atkritumos svērtu 1,5 vai pat 2 tonnas," skaidro Zemgus Vītolinš.

Tā bija mūsu pašu iniciatīva un ambīcijas. Agri vai vēl tas būtu jādara. Ātrāk sākot, ir cerība, ka brīdī, kad tā būs obligāta prasība, cilvēkiem jau būs izveidojusies izpratne un šķirošanas kultūra, kā rezultātā materiālu šķiros pareizāk.

ZEMGUS VĪTOLINŠ,
"AIZKRAUKLES KUK" VADĪTĀJS

Tekstila šķirošana ir rentabla blīvi apdzīvotās vietās, tādās kā Pierīgā. Aizkrauklē tekstila šķirošana norit ar maziem minusiem. Nododot tonnu derīga materiāla, apsaimniekotājs atpakaļ saņem 80 eiro. Aizkrauklieši tekstila konteinerus iztukšo gandrīz katru dienu, kas ļauj samazināt nederīgā materiāla daudzumu, kas var rasties mitruma iespaidā.

Aizkrauklieši konteinerus tekstila šķirošanai ieviesa uz brīvprātības principa, negaidot, līdz spēkā stājas obligātas valsts normas. "Tā bija mūsu pašu iniciatīva un ambīcijas. Agri vai vēl tas būtu jādara. Ātrāk sākot, ir cerība, ka brīdī, kad tā būs

VIENAM LIEKS, CITAM PRIEKS. Vispilnākie tekstila konteineri ir pirmdienās. Arī attēlā redzamais kalns apsaimniekotāju gaidīja darba nedēļas sākumā.

obligāta prasība, cilvēkiem jau būs izveidojusies izpratne un šķirošanas kultūra, kā rezultātā materiālu šķiros pareizāk."

Intīmās rotaļlietas un Jēzus ģimetne

2022. gadā Aizkrauklē savāca 25

tonnas tekstila materiāla. Konteinerus "Aizkraukles KUK" darbinieces iztukšo praktiski katru dienu. Īpaši svarīgi tas ir ziemas sezonā, kad mitrums un nelabvēlīgi laikapstākļi var sabojāt tekstilu. Šķirošanai atvēlēta telpa apsaimniekotāja angārā — šeit darbinieces pārskata tekstila konteineros nodoto materiālu, derīgo

iesaiņo lielajos atkritumu maisos, kas tiek vesti uz uzņēmuma "Eco Baltia vide" tekstila šķirošanas centru Rīgā. Tālāk tekstilam meklē nometu kādā trešās pasaules valstī, ja tas neizdodas — materiāls nonāk pārstrādē.

→ 7. lpp.

Izstrādāti divi likumu grozījumi

RUDĪTE VESERE,
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Vides aizsardzības departamenta direktore

— Vieni Ministru kabineta noteikumi jau pasaka, ka no šī gada dalītā tekstila atkritumu vākšana valstī ir jānodrošina — pašvaldībai sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotāju, ar kuru noslēgts līgums. Ne visās, bet vairākās pašvaldībās šis process jau ir sākts. Lai tas būtu pilnvērtīgs, bija plānots ieviest ražotāja atbildības principu tieši attiecībā uz tekstila izstrādājumiem. Jau aizpagājušajā gadā sagatavojām divus likumprojektus — grozījumus Atkritumu apsaimniekošanas likumā, kas paredz šo atbildību vispārīgā līmenī, kādi ir principi, līdzīgi, kā tas ir ar elektroiekārtām, baterijām un riepām. Šis likumprojekts pašlaik ir izgājis pirmo lasījumu Saeimā un tiek gatavots otram lasījumam. Priekšlikumu

sniegšanas termiņš ir 20. janvāris, pēc tam vēl paliek divi lasījumi. Provizoriski likumprojektu pieņemt varētu līdz februāra beigām. Vēl viens likumprojekts, kas savu ceļu sācis pirms pusotra gada un toreiz Ministru kabinets to tālāk nevirzīja, bet tagad esam atsākuši virzīt — grozījumi Dabas resursu nodokļu likumā, kur ir paredzēts precīzs ražotāja atbildības princips. Vai nu attiecīgi ir iesaiste apsaimniekošanas sistēmā, vai, ja sistēma netiek īstenota, tiek maksāts dabas resursu nodoklis. Tas ļautu nostiprināt tekstila šķirošanas sistēmas ieviešanu. Ražotāja atbildība tiks padomāt, ko un cik ražot, kur realizēt un kas notiek ar precī, kad patērētājam tā kļūst lieka — iesaistīties apsaimniekošanā no finansiālā aspekta. Pašlaik šim likumprojektam notiek atkārtots saskaņošanas process, pēc saskaņošanas tas dosies uz Saeimu. Provizoriski nodokļu sistēmai attiecībā uz tekstila izstrādājumiem vajadzētu stāties spēkā ar šī gada vidu, atkarībā no virzības tempa un atkāpēm tas varētu notikt arī vēlāk — rudenī vai, pats vēlākais, nākamā gada janvārī. Eiropas līmenī tekstila šķirošanas jautājumam jābūt sakārtotam līdz 2025. gadam. Latvijā tekstila šķirošanā vērojama brīvprātīga interese. Daži apsaimniekotāji jau ir realizējuši pilotprojektus un aizvadījuši pirmos mēģinā-

jumus tekstila šķirošanā. No iedzīvotājiem ir ļoti liela interese par tekstila materiāla šķirošanas iespējām.

Augsta iedzīvotāju iesaiste

ARTŪRS TOMS PLEŠS,
bijušais vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs

— Tekstila šķirošanai progress ir bijis nozīmīgs. Esam nonākuši līdz tam, lai ieviestu tekstila šķirošanu visā Latvijā, lēmuma pieņemšana tagad ir jaunā Saeimas sasaukuma rokās. Ceru, ka nebūs kavēšanās, jo šis jautājums ir ļoti svarīgs. Tekstila šķirošana ir pierādījusi kā vienu no cilvēkiem vissaprotamāko atkritumu šķirošanas veidu. Dažādi eksperimenti un pilotprojekti, kas ietver konteinerus tekstila šķirošanai, parāda labus rezultātus un augstu iedzīvotāju iesaisti. Kopumā sabiedrība ir gatava nākamajam solim, būtībā pašvaldības pienākums ir rūpēties par atkritumu apsaimniekošanu, resursu taupīgu izmantošanu, tostarp, savā teritorijā.